

خطبه فدکیه زمینه‌ساز احیای مسئله غدیرخم بود

هنگامی که صدر و ذیل خطبه فدکیه و ملحقات آن کنار هم قرار می‌گیرد، این نتیجه به دست می‌آید که در این ماجرا بحث فدک، فرعی بوده و هدف اصلی یادآوری ماجرای غدیرخم و شأن و فضل امیرمؤمنان برای مردم است؛ چرا که حضرت زهرا(س) هیچ عذری را بعد از ماجرای غدیر پذیرفته نمی‌دانند.

هنگامی که صدر و ذیل خطبه فدکیه و ملحقات آن کنار هم قرار می‌گیرد، این نتیجه به دست می‌آید که در این ماجرا بحث فدک، فرعی بوده و هدف اصلی یادآوری ماجرای غدیرخم و شأن و فضل امیرمؤمنان برای مردم است؛ چرا که حضرت زهرا(س) هیچ عذری را بعد از ماجرای غدیر پذیرفته نمی‌دانند.

حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی رستم‌نژاد، عضو هیئت علمی جامعه المصطفی(ص) العالمية، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران(ایکنا)، با بیان این که برای بررسی سخنان حضرت فاطمه زهرا(س) در خطبه فدکیه، باید به کل خطبه به عنوان یک مطلب منسجم دقت نظر شود، اظهار کرد: حضرت زهرا(س) در بخش افشاگری خطبه فدکیه عنوان می‌کنند «؛فَلَمَّا اخْتَارَ اللَّهُ لِتَبِيِّهِ دَارَ اثْنَيْيَاةٍ وَ مَأْوَى اَصْفِيَاءِهِ، ظَهَرَ فَيْكُمُ حُسْنُكَ التَّفَاقُ وَ سَمَلَ جَلْبَابُ الدِّينِ، وَ تَنَقَّ كَاطُمُ الْغَاوِينَ وَ تَبَعَ خَامِلُ الْاَقْلِينَ، وَ هَدَرَ فَنِيْقُ الْمُبْطِلِينَ؛ وَ اَنَّا كِهْ خَدَاوْنِدْ بَرَايِ پِيَاْمِرِشْ خَاْنِهْ اَنْبِيَاْ وَ اَرَاْمَاْگِهْ اَصْفِيَاْ رَا بَرْگَزِيْد، عِلَاثَمْ نِفَاقْ دَرْ شَمَا ظَاْهَرْ گِشْت، وَ جَاْمِهْ دِيْنِ كِهْنِهْ، وَ سَكُوْتْ كِمْرَاهَاْنْ شَكْسْتِهْ، وَ پَسْتْ رَتْبَهْ گَاْنْ بَا قَدْرْ وَ مَنَزَلْتْ گَرْدِيْدِهْ، وَ شَتْرْ نَاْزِيْپُوْرْدِهْ اَهْلْ بَاْطِلْ بَهْ صَدَا دَرَاْمَدْ«.

رستم‌نژاد با بیان این که این بخش از خطبه یکی از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین بخش‌های آن است، خاطرنشان کرد: عبارت حضرت در این بخش خطاب به مدعیان حاکمیت بسیار به صراحت عنوان می‌کنند که ریشه‌های نفاق و کنیه‌هایی که ریشه در نفاق دارد در شما ظاهر گردید.

وی در ادامه سخنان خود به تشریح و توضیح عبارت «؛وَ اَطْلَعَ الشَّيْطَانُ رَأْسَهُ مِنْ مَعْرَزِهِ، هَاتِفًا بِكُمْ، فَأَلْفَاكُمْ لِذَعْوَتِهِ مُسْتَجِيبِينَ، وَ لِلْغَرَّةِ فِيهِ مَلَاظِيْنٌ، ثُمَّ اسْتَنْهَضَكُمْ فَوَجَدَكُمْ خِفَافًا، وَ اَحْمَشَكُمْ فَأَلْفَاكُمْ غَضَابًا، فَوَسَمْتُمْ غَيْرَ اِيْلَكُمْ، وَ وَرَدْتُمْ غَيْرَ مَسْرِيْكُمْ؛ وَ شَيْطَانُ سِرْ خَوِيْشْ رَا اَزْ مَخْفِيْ گَاْهْ خُوْدْ بِيْروْنْ آوَرْد، وَ شَمَا رَا فِرَاخَوَانْد، مِشَاْهَدِهْ كَرْدْ پَاْسخْگُوِيْ دَعُوْتْ اوْ هَسْتِيْد، وَ بَرَايِ فَرِيْبْ خُوْرْدنْ آْمَاْدِهْ اِيْد، اَنَّاْگِهْ اَزْ شَمَا خَوَاْستْ كِهْ قِيَاْمْ كْنِيْد، وَ مِشَاْهَدِهْ كَرْدْ Kِهْ بَهْ آْساْنِيْ اِيْنْ كَاْرْ رَا اَنْجَاْمْ مِيْ دِهِيْد، شَمَا Rَا Bَهْ غُْصْبْ وَاْدَاْشْت، وَ دِيْدْ غُْصْبَنَاْكْ هَسْتِيْد، پَسْ بَرْ شَتْرَاْنْ دِيْگَرَاْنْ نِشَاْنْ زَدِيْد، وَ Bَرْ آْبِيْ Kِهْ سَهْمْ شَمَا نَبُوْدْ وَاْرْدْ شَدِيْد« پرداخت.

این مدرس حوزه و دانشگاه گفت: در این بخش از خطبه فدکیه که روشنگری و افشاگری حضرت زهرا(س) نسبت به مردم است، حضرت به صراحت بیان می‌کنند که شما از قبل چنین نیتی را در باطن منافقانه خود پرورش می‌دادید و منتظر فرصتی بودید که این روزها فرارسد و شما زمام حکومت را در دست بگیرید.

عضو هیئت علمی جامعه المصطفی(ص) العالمية با تأکید بر این که در حقیقت حضرت زهرا(س) تلاش دارند که انصار را متوجه این افشاگری کنند، تصریح کرد: به همین جهت حضرت به وجوه مختلف نیات داعیان خلافت قبل از بحث ارث و فدک اشاره می‌کنند، ضمن این که حضرت صدیقه کبری(س) به قطع و یقین می‌دانند که دیگر فدک به ایشان باز نخواهد گشت.

این محقق و پژوهشگر با اشاره به اتمام حجت صورت گرفته در خطبه فدکیه گفت: عمده هدفی که در این خطبه پیگیری می‌شود، اتمام حجت برای مردم است و اساس صحبت متوجه مردم می‌شود، زیرا حضرت رو به مردم سخن می‌گویند و آن‌ها را مخاطب قرار می‌دهند و در واقع خطای مردم را به ایشان گوشزد می‌کند، ضمن این که برای خلفا و سردمداران حکومت نیز حجت تمام شده است.

رستم‌نژاد با بیان این که علت خانه‌نشین شدن اهل بیت(ع) سکوت مردم است، ادامه داد: لذا حضرت در پایان خطبه اساساً روی سخن را متوجه مردم می‌کند، در ادامه نیز ایشان به بیان قاعده می‌پردازند و از این جا مشخص می‌شود که بحث حضرت فرای یک امر مادی همچون فدک است. البته فدک بهانه خوبی است که به خلفا فهمانده شود که از ظاهر کتاب خدا نیز اطلاع ندارند، چه برسد به معانی باطن قرآن کریم.

وی افزود: حضرت صدیقه کبری(س) در ادامه با اشاره به آیات قرآن به جهل هیئت حاکمه نسبت به قرآن می‌پردازند و عنوان می‌کنند «؛وَ اَنْتُمْ الْاَنَ تَزْعُمُوْنَ اَنْ لَا اِْرْثَ لَنَا اَفْحَكُمُ الْجَاهِلِيَّةِ تَبْعُوْنَ وَ مَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُوْنَ، اَفَلَا تَعْلَمُوْنَ؟؛ وَ شَمَا اَكْنُوْنْ گِْمَاْنْ مِيْ بَرِيْدْ Kِهْ بَرَايِ مَا ارْثِيْ نِیْسْت، آْيَا خَوَاْهَاْنْ حَكْمْ جَاْهَلِيْتْ هَسْتِيْد، وَ Bَرَايِ اَهْلْ يَقِيْنْ چِهْ حَكْمِيْ بَاْلَاْتَرْ اَزْ حَكْمْ خَدَاْوْنْدْ اَسْت، آْيَا نَمِيْ دَاْنِيْد؟«

این مدرس حوزه و دانشگاه گفت: حضرت در ادامه رو به عموم مسلمین می‌کنند و با بیان آیات قرآن دلایل خود را در راستای ارث پیامبر(ص) بیان می‌کنند؛ «إِنَّهَا الْمُسْلِمُونَ! أَغْلَبُ عَلَى إِرْثِي؟ يَا بَنَ ابْنِ قَحَافَةٍ! أَفِي كِتَابِ اللَّهِ تَرِثُ أَبَاكَ وَ لَا إِرْثُ أَبِي؟ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا قُرْبًا، أَفَعَلَى عَمْدٍ تَرَكْتُمْ كِتَابَ اللَّهِ وَ تَبَدَّلْتُمُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ، إِذْ يَقُولُ «وَ وَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ«؛ ای مسلمانان! آیا سزاوار است که ارث پدرم را از من بگیرند، ای پسر ابی‌قحافه، آیا در کتاب خداست که تو از پدرت ارث ببری و از ارث پدرم محروم باشم؟ امر تازه و زشتی آوردی، آیا آگاهانه کتاب خدا را ترک کرده و پشت سر می‌اندازید، آیا قرآن نمی‌گویند «سَلِيمَانَ زَاوَدَ دَاوُدَ«؟

این محقق و پژوهشگر با اشاره به آیاتی که حضرت زهرا(س) در خطبه فدکیه برای مدعیان خلافت بیان می‌کنند، اظهار کرد: مخلص کلام در بیان آیات قرآن توسط حضرت فاطمه(س) این است که شما جاهل به آیات قرآن هستید. اگرچه روی این سخن به سیستم حاکمه است اما در حقیقت منظور حضرت کافه مسلمانان آن عصر است و هدف اصلی ایشان هدایت‌گری مردم است، زیرا حضرت زهرا(س) به قطع می‌دانند که داعیان حکومت دیگر هدایت‌پذیر نیستند.

رستم‌نژاد با اشاره به آیه «لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَن بَيْتِي وَيَحْيَى مَنْ حَيَّ عَن بَيْتِي؛ تا کسی که [باید] هلاک شود با دلیلی روشن هلاک گردد و کسی که [باید] زنده شود با دلیلی واضح زنده بماند«؛ خاطر نشان کرد: ثقل اصلی در خطبه فدکیه افشاگری و نشان دادن چهره اصلی مدعیان حکومت برای عموم مسلمین است و از ظاهر عبارات این خطبه چنین بر می‌آید که حضرت توقعی از خلیفه جهت هدایت‌پذیری ندارند، زیرا خطاب ایشان دائما «مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِينَ« است.

وی در پایان سخنان خود افزود: هنگامی که محقق، صدر و ذیل خطبه فدکیه را در کنار هم می‌گذارد و ملحقات این خطبه را به آن ضمیمه می‌کند متوجه می‌شود که در این ماجرا بحث فدک یکی از مباحث فرعی محسوب می‌شود و هدف اصلی در ارائه این بحث‌ها ماجرای غدیر خم است، مانند این که حضرت زهرا(س) در جواب ابوبکر این‌گونه می‌فرمایند که «إِيكَ عَتَى فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لِأَحَدٍ بَعْدَ غَدِيرِ خُمٍ مِنْ حُجَّةٍ وَ لَا عِذْرٍ«؛ در این پاسخ حضرت اشاره می‌کنند که پاسخ‌های شما همگی عذر و بهانه‌ای بیش برای توجیه تصاحب خلافت نیست.